

OKUL ZORBALIĞI

NEDEN BÖYLE BİR
ÇALIŞMA?

- Günümüzde dünyada olduğu gibi ülkemizde de okul ağı çocuk ve gençleri arasında saldırganlık olaylarının yanı sıra saldırganlığın bir türü olan zorba davranışlar da oldukça yaygın bir biçimde görülmektedir.
- ankaya Rehberlik ve AraŐtırma Merkezi tarafından 2011-2012 eğitim Ğretim yılı sonunda ilçemizde bulunan ilk ve ortaöğretim okullarında uygulanan ihtiyaç analizi sonuçları da özellikle ilköğretim okullarında zorbalığın ciddi bir sorun alanı olduğunu ve bu konuda nleme ve müdahaleye dönük çalıŐmaların yapılması gerekliliğini ortaya koymuŐtur.

Zorbalık Nedir?

- Bir birey ya da grup tarafından savunmasız olan bir kişiye karşı yapılan, fiziksel ve/veya psikolojik sonuçları olan ve süreklilik arz eden bir saldırganlık türüdür (Olweus,1993).

Zorbalığın ayırt edici özellikleri

- Kasıtlı olarak zarar verme amacı güden saldırgan davranışlar olması,
- Süreklilik özelliği taşıması,
- Zorba ve kurban arasında güç dengesinin eşit olmaması.

Zorbalık türleri

- Doğrudan zorbalık (fiziksel ve sözel saldırı davranışları)
- Dolaylı zorbalık (kasıtlı yalnız bırakma, sosyal ortamlardan yalıtım)

Zorbaca davranışların biçimleri

Davranış kategorileri	Endişe edilmesi gereken davranışlar	Ciddiyetle endişelenilmesi gereken davranışlar
Fiziksel saldırganlık	<ul style="list-style-type: none"> • İtme • Dürtme • Vurma • Tükürme • Tekmeleme	<ul style="list-style-type: none"> • Silahla tehdit etme • Mala zarar verme • Hırsızlık
Sözel saldırganlık	<ul style="list-style-type: none"> • Alay etme • İsim takma • Kötü bakma • Sataşma	<ul style="list-style-type: none"> • Telefonla korkutma • Ait kimliğiyle, cinsel eğilimleriyle alay etme • Başkasını tehlikeli işlere cesaretlendirme • Mala karşı sözel tehdit oluşturma(çalmakla kırmakta tehdit etme vb) • Sözel olarak şiddet tehdidi oluşturmak ve başkasının bedenine zarar vermesini dayatmak • Baskı kurma • Haraç alma
Sosyal yalıtım	<ul style="list-style-type: none"> • Dedikodu yayma • Utandırma • Diğer öğrencilerin ona aptalmış gibi bakmasını sağlama önünde küçük düşürme • Kötü niyetli söylentiler yayma • Hakkında söylenti yayma • Gruptan dışlama	<ul style="list-style-type: none"> • Kine kışkırtma • Irkçı, cinsiyet ayrımcı yalıtım • Diğerlerinin suçlamasını sağlamak • Toplum

ARAŐTIRMALARA GÖRE

Çocukların % 10'u mağdur, % 5'i zorbadır.

Her yedi öğrenciden biri belli bir süre kurban veya zorba olarak bu deneyimi yaşamaktadır.

Küçük yaşta ve bedence daha zayıf öğrenciler daha sıklıkla buna maruz kalmaktadır.

ARAŐTIRMALARA GÖRE

- Zorbalık gelişimsel bir risk faktörü olarak görülmektedir
- 14 yaşına kadar çocukların kendilerine uygulanan davranışın zorbalık olduğunu ayırt edemedikleri tespit edilmiştir.
- Kimi araştırmalar da yaşla birlikte zorbalığın değil, zorbalığa maruz kalmaya ilişkin bildirim oranının azaldığı belirtilmektedirler.

ARAŐTIRMALARA GÖRE

- Okul zorbalığı yapan ve zorbalığa uğrayan öğrencilerin büyük bir bölümünü erkek çocukları oluşturmaktadır.
- Erkek öğrenciler diğer erkek öğrenciler tarafından genellikle dövülme, itilme, tekmelenme gibi fiziksel zorbalığa maruz kalmaktadırlar.
- Kız öğrenciler ise hem erkek hem de kız öğrenciler tarafından isim takma, dalga geçme, alay etme, söylenti çıkarma gibi sözel zorbalığa maruz kalmaktadırlar ve sosyal olarak dışlanmaktadırlar.

ARAŐTIRMALARA GÖRE

- Kız öğrenciler zorbalık eylemlerinden daha fazla etkilenmekte ve yaşamlarının sonraki dönemlerinde duygusal gelişimleri daha olumsuz etkilenmektedir.
- Zorbalığa uğrayan kızlar bunları ailesine ve en yakın arkadaşlarına anlatabilmelerine karşın erkekler bunları kimseyle paylaşmamaktadırlar.

Okul zorbalığı

- Bir ya da birden çok öğrencinin kendilerinden daha **güçsüz** öğrencileri **kasıtlı** ve **sürekli** rahatsız etmesiyle sonuçlanan ve kurbanın kendisini koruyamayacak durumda olduğu bir saldırganlık türüdür (Pişkin, 2002).

ZORBALIK NERELELERDE OLUR?

- Sınıfta
- Koridorda
- Okul çevresinde
- Oyun alanında
- Servislerde
- İletişim araçlarında
- Aynı mahallede

Zorbalık olaylarına karışan öğrenciler ve özellikleri

- Zorbalar
- Kurbanlar
- Hem zorba hem de kurban olanlar
- Seyirciler

Zorbalık olaylarına karışan öğrenciler ve özellikleri

- Zorbalar: Kendilerinden daha güçsüz olan öğrencilere zorbaca davrananlar.
- Kurbanlar: Kendilerinden daha güçlü öğrencilerin zorbalıklarına uğrayanlar.
- Hem zorba hem de kurban olanlar: Zaman zaman zorbalık yapan, bazen de başkalarının zorbalığına uğrayanlar.

Zorbalık olaylarına karışan öğrenciler ve özellikleri

- Seyirciler, dört ayrı tipte sınıflandırılmıştır;
  - Pekiştiriciler
  - Pasif izleyiciler
  - Asistan tip katılımcılar
  - Savunucular

**ÇOCUKLAR NEDEN
ZORBALIK
DAVRANIŞLARI
SERGİLERLER?**

BİREYSEL NEDENLER

AİLESEL NEDENLER

OKULA AIT
NEDENLER

Zorbalığa ilişkin yanlış algı, inanç ve düşünceler...

- Öğrenciler arasındaki zorbalık olayları büyütülecek kadar ciddi değildir.
- Bizim okulda zorbalık yoktur.
- Zorbalık büyüme ve gelişmenin doğal bir parçasıdır.
- Başkalarını kızdırmak bazen eğlencelidir.
- Zorbalık yapıldığında bunu yetişkinlere anlatmak ispiyonculuktur.

Zorbalığa ilişkin yanlış algı, inanç ve düşünceler...

- Zorbaca davranışlar aslında çocuklar arasında yapılan masum şakalardır.
- Zorbalık yapanları görmezden gelerseniz sizi bırakırlar.
- Bir zorba ile baş etmenin en iyi yolu onunla kavga etmek ve intikam almaktır.
- Kurbanların çoğu zorbaları kıskırttıklarından zorbalığa uğrarlar.

Zorbalığa ilişkin yanlış algı, inanç ve düşünceler...

- Küçükken zorbalık yapanlar, büyüyünce olgunlaşırlar.
- Zorbalığa uğrayan öğrenciler yetişkinlerden yardım istememeli, sorunu kendi başına çözmelidir.
- Birine lakap takmak zorbalık sayılmaz.
- Bazı öğrenciler zorbalığı hak ederler.
- Sadece erkekler zorbalık yapar.

ZORBALIK DAVRANIŞININ SONUÇLARI 1

Davranışa maruz kalan çocuklar:

- Benlik saygısını yitirirler ve bunu geri kazanmak yıllarca sürebilir.
- Kendine ve diğerlerine olan güvenini yitirebilirler.
- Arkadaşlarından soyutlanabilir ve yalnız kalabilirler.
- Depresyona girebilirler.
- Devamsızlığı artabilir ya da okulu terk edebilirler.
- Öfkesini başka çocuklara yönlendirebilirler.

ZORBALIK DAVRANIŞININ SONUÇLARI 2

Zorbalık davranışı gösteren çocuklar:

- Yardım edilmezse ileriki yıllarda da başkalarının üzerindeki güçlerini kötüye kullanmaya devam eder ve başkaları için bir tehdit oluşturabilirler.
- Soyutlanabilir ve yalnız kalabilirler.
- Başkalarıyla işbirliğinin yarattığı mutluluk, manevi tatmin gibi olumlu duygulardan yoksun kalabilirler.

ZORBALIK DAVRANIŞININ SONUÇLARI 3

Zorbalık davranışlarına şahit olan çocuklar:

- Kendilerini güvende hissetmeyebilirler.
- Kendilerini savunmak için sürekli tetik içinde bekleyebilirler.
- Etraflarında olup biten şiddet davranışlarından dolayı mutsuzluk, üzüntü, korku, umutsuzluk gibi olumsuz duygulara sahip olabilirler.

**BÜTÜNCÜL OKUL
YAKLAŞIMI NEDİR?**

BÜTÜNCÜL OKUL YAKLAŞIMI

- Zorbalık sadece zorba, kurban, zorba/kurban veya seyircileri değil tüm okul ortamını etkilemektedir. Bu nedenle zorba/kurban sorununun önlenmesi ve engellenmesine yönelik müdahaleler okul düzeyinde, sınıf düzeyinde ve bireysel düzeyde bütüncül olarak planlanır ve uygulanır.
- Bu şekilde öğrenciler sürekli olarak değişik kişi ve kaynaklardan tutarlı mesajlar alırlar. Öğrencilere verilen temel mesaj şudur:

Bizim okulumuzda zorbalığa izin verilmez ve zorbalığı sona erdirmek için her şeyi yapacağız.

BÜTÜNCÜL OKUL YAKLAŞIMI

- Okullarda zorbalığı önleme amacıyla yapılan çalışmalar; zorbaca davranışları önleme, var olan zorbaca davranışlara müdahale etme ve durdurma, zorbaca davranışa karışan zorba ve kurban çocukları iyileştirme çalışmaları olmak üzere üç temel amaç taşımaktadır.
- Önleme, müdahale ve iyileştirme çalışmaları birbirinden kesin çizgilerle ayrılmamaktadır.
- Zorbaliğa karşı yapılan çalışmalar tüm okul yaklaşımı içinde her üç temel amacı da aynı anda içermelidir.

BÜTÜNCÜL OKUL YAKLAŞIMI

- Okullarda zorbalığı önlemeye dönük çalışmalar öncelikle **YETİŞKİNLERİN** düşünce, davranış ve tutumlarında değişimi hedeflemektedir.

BÜTÜNCÜL OKUL YAKLAŞIMI

Yetişkinlerin (idareci, öğretmen ve veli);

- Olumlu rol model olmalarını,
- Öğrencilere karşı sıcak ve sevecen bir okul ikliminin yaratılmasını,
- Kabul edilmeyen davranışlar konusunda net ve tutarlı davranışlar sergilenmesini,
- Düşmanca ve fiziksel cezaların kullanılmamasını,
- Kurallara uyulmadığında yaptırımların tutarlı bir şekilde uygulandığı bir okul ortamını geliştirmeyi amaçlar.

OKULUMUZDA YAPILACAK ÇALIŞMALAR

Yukarıda özetlenen tespitlerden hareketle oluşturulan ve okulumuzda uygulanacak olan programın dört temel ayağı vardır. Bunlar:

- A. İdareci, öğretmen, okul personeli ve veli eğitimleri,
- B. Sınıflar düzeyinde hazırlanmış etkinlikler,
- C. Okul geneline yayılmış etkinlikler,
- D. Bireysel görüşmeler.

AİLELER
NE
YAPABİLİR?

Zorbalık ortaya çıkmadan önce ...

- Çocuklarınızın diğer arkadaşlarının yanında popüler olması yönündeki arzularınızı, çocuklarınıza yansıtılmaktan kaçının.
- Çocuklarınızla daha fazla ortak zaman geçirin, onları dinleyin ve çocuklarınızla iyi ilişkiler kurun.
- Çocuklarınızın telefonda veya internet üzerinden kimlerle arkadaşlık yaptığını takip edin.
- Çocuğunuzun arkadaş çevresinde ya da size karşı davranışlarında değişiklik olup olmadığı konusunda dikkatli ve duyarlı olun.

Zorbalık ortaya çıkmadan önce ...

- Zaman zaman çocuklarınıza kendisini üzen veya kızdıran arkadaşları olup olmadığını ve bu durumun nasıl olduğunu sorun.

Böylece çocuklarınızın zorbalığa kurban veya zorba olarak katılmasını önleyebilirsiniz.

Zorbalık ortaya çıkmadan önce ...

- Çocuklarınızın kimlerle vakit geçirdiğini öğrenme ve beğenmediğiniz arkadaşlarıyla iletişimlerini kesmeleri yönündeki müdahalenizi aşırıya kaçmadan yapın.

Dozajı kaçan yönlendirmelerin çocukları olumsuz akran gruplarına yaklaştırabileceğini unutmayın.

Çocuğunuz Zorbalık olayına karışmışsa ...

- Öncelikle çocuğunuzu dikkatle dinleyin.
- Çocuğunuza nasıl yardım edebileceğiniz üzerinde düşünün ve okul ile işbirliği yapın.
- Olanak varsa okul dışındaki uzmanlardan da destek alarak çözüm üretmede işbirlikçi yaklaşımları kullanın.

Zorba veya kurban olan öğrencilerin ailelerinin çocuklarıyla empati kurması ve durumu tartışmak yerine çocuklarının duygularını ve hissettiklerini anlamaya çalışması oldukça önemlidir.

Çocuğunuz Zorbalık olayına karışmışsa ...

- Çocuğunuz zorbalık yapıyorsa, ona bu davranışının nedenini sorun ve sonuçlarını anlatın.
- Zorbaca davranışların asla kabul edilmeyeceğini net bir biçimde ifade edin ve bazı ayrıcalıklarına son verin.
- Sorunu öğrendiğinizde sakın kalmaya ve durumu daha da güçleştirecek tutumlar sergilememeye çalışın.

Çocuğunuz Zorbalık olayına karışmışsa ...

- Çocuklarınızın rol yapmasını sağlayarak olayı tekrar canlandırmasını isteyin ve olay hakkında konuşmasını teşvik edin. Böylece çocuğunuzun kendini suçlama tutumunu azaltmada etkili olabilirsiniz.
- Çocuğunuzla yaşadığı olay karşısında ne hissettiği konusunda sevecen bir biçimde konuşun ve çocuğunuza bu tür durumlarda yetişkinlerden yardım istemeyi öğretin. Onu kavgaya karşılık vermemesi gerektiği konusunda ikna edin.

Çocuğunuz Zorbalık olayına karışmışsa ...

- Son olarak başka ebeveynlerle ve öğretmenlerle (eğer çocuk da istiyorsa veya aile çocuğunun kendini daha iyi hissedeceğini düşünüyorsa) konuşarak ortak çözüm yollar belirlemeye çalışın. Ancak çocuğunuzu bunun için zorlamamalısınız ve hazır olduğundan emin olduğunuzda bu çözüme başvurmalısınız.

Ailelerin çocuklarının düşünceleri, duyguları ya da sosyal tercihleri hakkında yargılayıcı olamaması gerekmektedir.

Eleştiriler çocuğun kendini daha da kötü hissetmesine neden olacaktır.

Ailelerin her davranışından önce kendisine "Ona nasıl yardımcı olabilirim?" diye sorması sorunun çözümü açısından etkilidir...

Çocuğunuz Zorbalık olayına tanık olmuşsa

- Bir yetişkine haber vermesi gerektiğini söyleyin ve çocuğunuza zorbalığa maruz kalan kişiye iyi davranması gerektiğini anlatın.
- Ona asla bir zorbayı desteklememesi gerektiğini ve böyle bir davranışın onaylanmayacağını anlatın.

TEŞEKKÜRLER